

DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI-VIII

BÜTÜN YÖNLERİYLE
YAHUDİLİK

(ULUSLARARASI SEMPOZYUM)

18-19 ŞUBAT 2012

Ankara-2012

YAHUDİLİK VE CİNSEL KİMLİK PROBLEMİ

Yrd. Doç. Dr. Süleyman TURAN*

Cinsellik ve din, insanoğlunun en çok ilgi duyduğu alanlardır. Bunlar genellikle bedensel ve tinsel, geçici ve ezeli olarak birbirlerine zıttırlar, farklı ve sınırları belli alanları işgal ediyor gibi görünürler, ancak her zaman sınırları aşarlar. Çünkü insan yalnızca ekmekle yaşayamaz, cinsel münasebeti bile fanteziyle doldurmuştur. Din ise faaliyet alanı olarak tüm dünyayı kapsamına alır ve büyük dünya dinlerinin tarihinde görüldüğü gibi, cinselliğin kendini gösterdiği en küçük olayla ilgilenir.¹

Geoffrey Parrinder

I- Giriş

Parrinder'in de işaret ettiği üzere cinsellik ve din arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur ve bu ilişki çeşitli düzeylerde gerçekleşmektedir. Bir taraftan dinler, cinselliğin anlamı ve toplumdaki cinsiyet rolleri üzerinde güçlü bir etkiye sahipken, öte yandan cinsellik, insanoğlunun tabiatında var olan fitri bir eğilim olarak dinlerin önemli temalarından birini oluşturmaktadır. Dinler, insanoğlundan, tabiatında var olan bu eğilimi yani, cinsel istek ve arzularını görmezden gelmesini değil, meşru yollarla ve çizilen sınırlar içerisinde gidermesini ister ve bu sınırların zorlanması ve dışına taşılmasını cinsel sapma/sapkınlık olarak görür. Aynı cinsten erkek ya da kadınlar arasındaki cinsel yönelim/sapma veya ilişki (homoseksüellik), meşru bir evlilik gerçekleştirilemeyecek derecede birbirlerine akrabalık bağlarıyla fazla yakın bulunan insanlar

* Rize Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Öğretim Üyesi, suleyman_turan@hotmail.com

1 Geoffrey Parrinder, *Dünya Dinlerinde Cinsel Ahlak*, çev. Niran Elçi, İstanbul: Say Yayınları, 2003, s. 11

arasındaki cinsel ilişki (ensest), hayvanlarla cinsel ilişki (zoofili), teşhircilik (egzibisyonizm), fetişizm, özellikle de karşı cinsin elbiselerini giymeye dönük ilgiyi ifade eden transvestik fetişizm ve küçük çocuklara ilgi duyma (pedofili) en sık görülen cinsel sapma türleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sodom ve Gomora ile Pompei halklarında olduğu gibi tarih boyunca farklı coğrafyalarda bu tür sapmaların örneklerine rastlamak mümkündür. Bununla birlikte cinsellikle ilgili algı, tutum ve davranışların modern dönemde her geçen gün daha fazla değiştiğine ve daha karmaşık meselelerin ortaya çıktığına şahit olmaktadır. Çocuk doğurmadan cinsel ilişkide bulunmak, cinsel ilişkiye girmeden çocuk doğurmak, çok kadın veya erkekle beraber bir cinsel ilişki gerçekleştirmek, aile içindeki fertlerle cinsel münasebetler kurmak, kişinin hem cinsleriyle beraber olması, hatta evlenebilmelerinin ve farklı yollarla çocuk sahibi olabilmelerinin yolunun açılması gibi uygulamalar geçen yüzyıllara göre bugün çok daha mümkün ve yaygın bir hal almış; bu değişim ve dönüşümler ise din algıları üzerinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu durumun bir neticesi olarak dinlerin cinselliğe bakışı nasıldır, dinlerin ortaya koyduğu cinsel ahlak ilkeleri nelerdir, modern değişimler dinsel geleneklerin mensuplarının cinsellik algılarında ne gibi değişikliklere yol açmıştır, dindar olup olmamak cinsel yaşantıyı ve cinselliğe bakışı etkiler mi, gibi bir takım soruların cevapları daha fazla önem arz eder hale gelmiştir. Bu sorulara Yahudilik bağlamında cevap arandığında Tora ve Rabbanik gelenekte çizilen ve ortaya konulan portre ile modern dönem Yahudi gruplarının yaklaşımlarının çeşitli konularda oldukça farklılık arz ettiği görülmektedir. Bu duruma yol açan iki temel olgudan söz edilebilir: 1) XVIII. yüzyılda ortaya çıkan Aydınlanma hareketinin bir sonucu olarak Avrupa ve Amerika Yahudilerinin dini ve kültürel dünyalarını yeniden gözden geçirmek zorunda kalmaları ve bu gözden geçirmenin genel anlamda geleneksel din anlayışı ve Yahudi şeriatı üzerinde bıraktığı yıkıcı etki.² 2) XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren daha geniş bir tabana yayılan feminizm hareketi ve gay, lezbiyen, biseksüel ve transeksüel oluşum ve grupların özgürlük ve cinsel kimlik taleplerine farklı yanıtlar verilmesi.³

2 Aydınlanma ve onun Yahudiler üzerindeki etkilerine dair bilgi için bkz. Mahmut Aydın, *Anahatlarıyla Dinler Tarihi*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2010, ss. 274-276; Ali Osman Kurt, "Yahudi Aydınlanma Hareketi: Haskala, *Milel ve Nihal*, 7/1 (2010), ss. 33-59.

3 Bkz. Rebecca Albert, "Sex in Jewish Law and Culture", *Sexuality and the World's Religions*, ed. David W. Machacek & Melissa M. Wilcox, California: ABC-CLIO, 2003, ss. 184-185.

Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmadaki temel amacımız, kişinin, cinsiyeti ile cinsel kimliği ve bu kimliğin gerektirdiği roller arasında çatışma ve karşıtlıklar olması durumunda onu dinlerin ortaya koyduğu cinsel ahlak ilkelerinin sınırlarının dışına iten cinsel yönelimlerin Yahudi geleneğinde nasıl değerlendirildiğini ortaya koymaya çalışmaktır. Konunun kapsamı düşünül- düğünde bir sınırlamaya gitme zorunluluğundan hareketle kendimizi son yıl- larda cinsellik konusunda öne çıkan iki olguyla – ensest ilişki ve homoseksüel- lik – sınırlayacağız. Bu iki olgudan hareketle temel amacımızı ortaya koymaya çalışırken kısmen şu iki soruya da yanıt aramaya çalışacağız: 1) Sosyal değiş- melere bağlı olarak ortaya çıkan yeni konulara/durumlara veya daha önceden de var olmakla birlikte sosyal gelişme ve değişmeler karşında farklı vecheler kazanan olgulara yönelik dinsel bir bakış açısı ortaya konulurken ya da çözüm önerisi getirilmeye çalışılırken metinden yola çıkarak gerçekliğe mi gitmek ge- rekir, yoksa gerçeklikten yola çıkarak metne gitmek ve metni yeniden yorum- lamaya çalışmak mı gerekir? 2) Çözüm önerisi getirmeye çalışılırken aslında bazen konu daha da tartışmalı bir hale mi getirilmektedir?

II- Kavramlar Üzerine

Cinsellik, kadın erkek ilişkilerini ifade eden ve özellikle cinsel ilişkiyi anlatan bir kavramdır. Kişinin cinsel ve duygusal ilgi ve isteği/yönelimi karşıt cinslere dönük olabildiği gibi kendisiyle aynı cinsten kişilere dönük de olabil- mektedir. Bu bağlamda üç çeşit cinsel yönelimden söz etmek mümkündür: *heteroseksüellik*, *eşcinsellik/homoseksüellik* ve *biseksüellik*. Duygusal ve cinsel anlamda karşıt cinslerden hoşlananlar için *heteroseksüel* ya da *düzcinsel* (stra- ight)⁴, sadece kendi cinsine yönelenlere *eşcinsel* ya da *homoseksüel*, hem karşı cinsle hem de kendi cinsine yönelenlere ise *biseksüel* denir.⁵

Bu araştırmada biz, zikredilen eğilimlerden heteroseksüel bir yöne- lim olmakla birlikte bir sapkınlık türü olan *ensest* ile *homoseksüellik* olguları

4 İngilizce'de duygusal ve cinsel anlamda karşıt cinslerden hoşlananlar için "heterosexual" ve "straight" kelimeleri kullanılır. "Heterosexual" kavramı Türkçe'de "heteroseksüel" olarak yaygın bir biçimde kullanılsa da, "straight" kelimesi henüz çok yeni olan "düzcinsel" kelime- siyle karşılanmaya başlamıştır.

5 Geniş bilgi için bkz. Joshua Grove, "Bisexuality", *Encyclopedia of Love in World Religions*, ed. Yudit Kornberg Greenberg, Colorado: ABC-CLIO Inc., 2008, ss. 83-85; Turhan Muharrem Turhan, *Cinsellik ve Din*, İstanbul: Rağbet Yay., 2010, s. 291.

üzerinde odaklanacağız. *Ensest*, yakın bireyler, özellikle de meşru bir evlilik gerçekleştirilemeyecek derecede birbirlerine akrabalık bağlarıyla bağlı insanlar arasındaki cinsel ilişkiyi ifade eder. Neredeyse bütün toplumlarda sadece biyolojik gerekçeler yüzünden değil, aynı zamanda ailenin işlevsel fonksiyonu da düşünülerek yakın akrabalar arasındaki cinsel ilişki türlerinin yasaklandığını söylemek mümkündür.⁶Bu olguyu anlamaya dönük olarak biyolojik, biyopsikolojik ve sosyo-antropolojik çeşitli teoriler ileri sürülmesine rağmen Simona Argentieri'nin de işaret ettiği üzere bu teorilerin hiçbiri ensest problemini izah etmeye yeterli olmamaktadır.⁷ Netice itibarıyla ensest, homoseksüellikle birlikte toplum düzenini sürekli meşgul eden önemli bir problem olarak tarih boyunca varlığını sürdürmüş, günümüzde de sürdürmeye devam etmektedir. Johansson'un ifade ettiğine göre yoksul çocuklara yardım eden kuruluşlar, hastaneler, polis raporları ve konuya ilişkin genel araştırmalar XX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren ensest ilişkilerde dikkate değer bir artış olduğunu göstermektedir.⁸ Bu artışın da ötesinde ensest konusunda asıl dikkat çekilmesi gereken problem, modern dönemde Avrupa ülkelerinin birçoğunda konuya ilişkin yaptırımların kaldırılmaya başlanması ve dahası ensest ilişkilere onay vermeye dönük çeşitli tavırlar ortaya konulmasıdır. Örneğin Fransa ensest cezasını 200 yıl önce kanundan çıkarmıştır; Hollanda'da ise rıza ile kurulan ensest ilişki yasaklanmamaktadır. İsveç'te aynı babadan dünyaya gelen kardeşler, ilişki kurmanın ötesinde evlenme imkânına da sahiptirler. Yine Fransa ve İtalya'da başbakan ve hükümet yetkililerinin özel izniyle amca ile kız yeğeni ya da teyze ile erkek yeğeni evlenebilmektedir.⁹ Avrupa ülkelerindeki serbestlik yönündeki tutumun altında devletin, elini özel hayatın üzerinden çekme isteğinin yattığı söylenebilir. Nitekim bu yüzden birçok ülke ensest ile ilgili sınırlandırmaların kaldırılmasını istemektedir.

6 Çeşitli toplumlardaki yasaklamalara ilişkin bilgi için bkz. Parrinder, *Dünya Dinlerinde Cinsel Ahlak*, s. 208, 113, 147-149, 317-319.

7 Simona Argentieri, "Incest Yesterday and Today: From Conflict to Ambiguity", *On Incest: Psychoanalytic Perspectives*, ed. Giovanna Ambrosio, Exeter: Karnac Books, 2005.

8 Warren Johansson, "Incest", *Encyclopedia of Homosexuality*, ed. Wayne R. Dynes, Garland Publishing, 1990, ss. 582-584.

9 Martin Otténheimer, *Forbidden Relatives: The American Myth of Cousin Marriage*, Illinois, University of Illinois Press, 1996, s. 92.

Çalışmamızda bizim üzerinde duracağımız ikinci olgu eşcinsellik/homoseksüelliktir. Etimolojik olarak melez bir kavram olan “homoseksüel” (homosexual), “aynı, eşit” anlamına gelen Grekçe “homo” ile “cins, cinsiyet” anlamına gelen Latince “sexus” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur ve aynı cinsler arasındaki duygusal ve cinsel eğilim ve eylemi ifade eder. Bu bağlamda *homoseksüellik*, bütün aynı cinsleri kucaklayan bir kavram olmakla birlikte çoğu yazar tarafından genellikle bir erkeğin erkeğe karşı olan duygusal ve cinsel eğilimini ifade etmek için kullanıldığını belirtmek gerekir.¹⁰ Çağdaş kullanımda ise daha ziyade erkek eşcinsellere gönderme yapmak için *gay*, kadın eşcinseller için ise *lezbiyen* sözcükleri kullanılmaktadır. Bu ayrımına rağmen modern dönemde *gay* sözcüğünün homoseksüelle aynı anlamda kullanılmaya devam ettiğini de söylemek mümkündür.¹¹

Homoseksüellik, çok değil 40-50 yıl öncesine kadar birçok Batı ülkesinde hapis cezası öngörülen bir suç olarak kabul ediliyordu. En iyi bilinen örnek, XIX. yüzyıl sonunda İngiliz yazar Oscar Wilde'nin eşcinsel olduğu için hapse mahkum olmasıydı. 1960'larda cinsel özgürlük talepleriyle birlikte bu ülkelerde hukuki durum çok değişti; eşcinsellere yönelik hak ihlalleri cinsel ayrımcılık olarak kabul edilmeye başlandı. Ancak medeni hukuk alanında uzun süre bir adım atılmadı. Eşcinsel evliliklerini ilk kabul eden Kuzey Avrupa ülkeleri oldu. 1990'lardan sonra bu eğilim Atlantik'i aştı ve ABD'ye sıçradı. Eşcinsel evliliği onaylayan ilk ülke 2001 yılında Hollanda olmuştu. Şu an Belçika, Güney Afrika, İspanya, Kanada, Arjantin gibi ülkeler ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Vermont, Oregon, Massachusetts, Iowa, Kaliforniya ve New York¹² gibi eyaletlerinde eşcinsellere yasal olarak evlilik hakkı tanınmaktadır. İsrail'de diğer

10 Wayne R. Dynes & Warren Johansson, “Homosexual (Term)”, *Encyclopedia of Homosexuality*, ed. Wayne R. Dynes, Garland Publishing, 1990, ss. 555-556.

11 Kavramların kullanımı ve taşıdıkları anlamlara dair geniş bilgi için bkz., Wayne R. Dynes, “Gay”, *Encyclopedia of Homosexuality*, ed. Wayne R. Dynes, Garland Publishing, 1990, ss. 455-456; Dolores J. Maggiore, “Lesbianism”, *Encyclopedia of Homosexuality*, ed. Wayne R. Dynes, Garland Publishing, 1990, ss. 708-721.

12 ABD'nin New York eyaletinde eşcinsel evliliğiyle ilgili yasa 24 Temmuz 2011'de yürürlüğe girmiş ve yasanın yürürlüğe girdiği ilk gün 764 eşcinsel çift evlilik gerçekleştirmiştir. Aslında evlenmek için 2.600'den fazla eşcinsel çiftin başvurduğu, ancak bir günde bu yoğunluğun kaldırılamayacağı gerekçesiyle kura sonucu seçilen 764 çiftin resmen evlenmesine karar verildiği bildirilmiştir. 24 Temmuz günü ilk evlenen çift 23 yıllık sevgili oldukları belirtilen 77 yaşındaki Phyllis Siegel ile 85 yaşındaki Connie Kopelov çifti olmuştur. Bkz. www.nypost.com/p/news/local/first_same_sex_weddings_take_place_Cnzs5B8jcW6EC6Esu04oOj

ülkelerde yapılan eşcinsel evlilikler kabul edilmekle birlikte İsrail'de yapılan eşcinsel evlilikler yasal sayılmamaktadır.¹³

III- Yahudilik'te Cinsel Kimlik Problemine Bakış

Yahudiliğe göre, erkek kadın, tüm insanoğlu iyidir ve Tanrı'nın imajında yaratılmıştır (Tekvin 1:27). Tekvin 2. bölümde Tanrı'nın erkek ve kadını birbiri için yarattığı ve erkeğin anasını babasını bırakarak karısına yapışacağı ve onların bir beden olarak birliktelik oluşturacakları ifade edilir (Tekvin 2:21-24). Roy Gane'nin dile getirdiği üzere Adem ve Havva'nın birlikteliği, yani ilk evlilik, aslında Tanrı'nın cinsellik konusunda insanoğlundan beklentisini ortaya koyuyor gözükmektedir. O da şudur ki; evlilik 1) kalıcı olacak, 2) tek eşlilik esas olacak, 3) heteroseksüel bir ilişki olacak ve 4) erkek ve kadın arasında olacak.¹⁴

Tora'da kadın ve erkek birliktelik oluşturacak bir çift olarak sunulurken Talmud'da kadın olarak yaratılmadıkları için erkeklerin yapacakları "Kutsanmışsın, Ey Tanrımız, evrenin kralı, beni bir kadın olarak yaratmayan" şeklinde bir şükür duası yer almaktadır ki bu dua, Yahudi dua kitabı *Siddur*'da hala yer almaktadır. Buna karşılık aynı bölümde kadınlardan ise "Kutsanmışsın, Ey Tanrımız, evrenin kralı, beni iradene göre yarattığın için" şeklinde Tanrı'ya şükretmeleri istenmektedir.¹⁵

Tora'da erkek ve kadına verilen cinsel duygu ve davranışın amacının insan neslinin devamını sağlamak olduğu açıkça belirtilir (Tekvin 1:28-29; 9:6-7). Bu bağlamda Yahudilik, hem bekarlık hem de ruhbanlığa karşıdır. Yahudilikte

13 Geniş bilgi için bkz. "İşte Dünya Eşcinseller Haritası", www.habervitrini.com/haber.asp?id=183487

14 Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, Tora'nın çeşitli bölümlerindeki yasaklamalar dikkate alınmasa dahi, homoseksüelliğin yaratılış düzenini bozan bir uygulama ve bu nedenle yasak bir yönelim olduğu açıkça fark edilecektir. Öte yandan heteroseksüel bir yönelim olarak enseste izin veriliyor gibi gözükse de Tora'nın çeşitli bölümlerinde evlenilmesi yasaklanan kişiler açıkça sıralanmıştır. Konuya ilişkin sağlıklı değerlendirme için bu bölümlerin birlikte değerlendirilmesi gerekir. Bkz. Roy Gane, *The New Application Commentary: Leviticus, Numbers*, Michigan: Zondervan, 2004, ss. 323-324. Rabbi Steven Greenberg, *Wrestling With God & Men: Homosexuality in Jewish Tradition*, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 2004, ss. 41-44.

15 Çevirisini verdiğimiz bu iki ifadenin İngilizcesi şu şekildedir: "Blessed be You God, our God, King of the Universe, Who has not made me a woman", "Blessed be You God, our God, King of the Universe, Who has made me in accordance with His will". Bkz. *The Hirsch Siddur*, New York: Feldheim Publishers, 1997, s. 13.

helal yani meşru ilişkilerin ancak aile kurumu içerisinde mümkün olabileceği ifade edilir. Meşru olmayan ilişkiler aile kurumunu zedeleyici mahiyette telakki edildiğinden yasaklanmış ve bu tür eylemler için ağır cezalar konmuştur.¹⁶ Torada cinsel sapkınlıkları ifade etmek için genellikle “çıplaklığın örtüsünü kaldırmak” anlamına gelen *gillui arayot* terimi kullanılmaktadır (Levililer 18:6-19; İşaya 47:3). Terimin, geçtiği yerlerde genellikle cinsel bilgiye işaret etmek için kullanıldığı düşünülebilse de mevcut kontekste kavram, yasaklanmış cinsel ilişkilerin yapılmasını ifade ediyor olarak yorumlanmaktadır.¹⁷

a) Ensest İlişkiler

Eski Ahit incelendiğinde İsrailoğullarının ataları arasında İbrahim’in baba bir anne ayrı olan kız kardeşiyle evlenmesi (Tekvin 20:12), Yakub’un iki kız kardeşe evlenmesi (Tekvin 29:16-35) ve Musa’nın babası Amram’ın halasıyla evlenmesi (Çıkış 6:20) örneklerinde olduğu gibi az sayıda da olsa ensest olarak değerlendirilen evliliklerin gerçekleştiğini görmek mümkündür. Rabbanik gelenekte İsrailoğullarının atalarının/patriarkların Toradaki yasakları göz ardı etmeleri ya da ihlal etmelerinin sebebi olarak onların bu konuda Toraya göre daha az kapsamlı olan Nuh’un yasalarına bağlı hareket etmeleri gösterilir.¹⁸

Ensest, Torada “rezillik/soysuzluk”, “alçaklık”, “utanç” ve “kirlilik/murdarlık” gibi sıfatlarla tanımlanır (Levililer 20-12:21). Konuya ilişkin yasaklama ve cezai müeyyidenin yer aldığı ifadeler Levililer bölümünde yer almaktadır. Levililer 18. bölümde, anne ve baba, üvey anne, kız kardeş, kız torun, teyze, gelin, baldız, üvey kız ve üvey kız torun, karısının yaşamı süresince onun kız kardeşi evlenilmesi ve bu doğrultuda yaklaşılması istenen kimseler olarak sıralanır. Parrinder’in ifade ettiğine göre bu listenin kökeni Musadan önceki çağlara kadar uzanmakta ve daha sonraki Yahudi ve Hıristiyan evlilik yasakla-

16 Yahudilikte ailenin yeri ve önemine dair bilgi için bkz. Hakkı Ş. Yasdıman, “Yahudi Dininde Ailenin Yeri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13-14 (2001), ss. 241-266.

17 Bkz. Haim Hermann Cohn, “Sexual Offenses: Introduction”, *Encyclopaedia Judaica*, ed.: Fred Skolnik, New York: Thomson Gale, II. Baskı, 2007, c. XVIII, s. 329.

18 Moshe Greenberg, “Incest: In the Biblical Period”, *Encyclopaedia Judaica*, ed.: Fred Skolnik, New York: Thomson Gale, II. Baskı, 2007, c. IX, s. 755.

rına temel oluşturmaktadır.¹⁹ Levililer 18'de evlilik yasaklarına ilişkin yer verilen pasaj şu şekildedir:

Hiçbiriniz cinsel ilişkide bulunmak için yakın akrabasına yaklaşmayacak. RAB benim. Annenle cinsel ilişkide bulunarak babanın namusuna dokunmayacaksın. O senin annendir. Onunla ilişki kurmayacaksın. Babanın karısıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Babanın namusudur o. Babandan ya da annenden olan, ister seninle aynı evde doğmuş olsun, ister olmasın üvey kızkardeşlerinden biriyle cinsel ilişki kurmayacaksın. Kızının ya da oğlunun kızıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü onların namusu senin namusundur. Babanın evlendiği kadından doğan kızla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o babandan değildir, senin kızkardeşin sayılır. Halanla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o babanın yakın akrabasıdır. Teyzenle cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o annenin yakın akrabasıdır. Amcanın namusuna dokunmayacaksın. Karısına yaklaşmayacaksın, çünkü o senin yengendir. Gelinle cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü oğlunun karısıdır. Onunla ilişki kurmayacaksın. Kardeşinin karısıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o kardeşinin namusudur. Bir kadının hem kendisiyle, hem kızıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Kadının kızının ya da oğlunun kızıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü onlar kadının yakın akrabasıdır. Onlara yaklaşmak alçaklıktır. Karın yaşadığı sürece onun kızkardeşini kuma olarak almayacak ve onunla cinsel ilişki kurmayacaksın (18:6-20).

Eski Ahit'te Levililer dışında aynı doğrultuda yasaklama ifadelerinin geçtiği başka yerler de mevcuttur:

Kimse babasının karısını almayacak, babasının evlilik yatağına leke sürmeyecektir (Tesniye 22:30).

Babasının karısıyla yatana lanet olsun! Çünkü o babasının evlilik yatağına leke sürmüştür. Bütün halk, 'Amin!' diyecek... Annesinden ya da babasından olan kız kardeşiyle yatana lanet olsun! Bütün

¹⁹ Parrinder, *Dünya Dinlerinde Cinsel Ahlak*, s. 268.

halk, 'Amin!' diyecek. Kaynanasıyla yatana lanet olsun! Bütün halk, 'Amin!' diyecek (Tesniye 27:20-23)

Bu açık yasakları ihlal ederek ensest suçu işleyenlerin cezası yine Levililer kitabında şu şekilde ifade edilir:

Babasının karısıyla yatan, babasının namusuna leke sürmüş olur. İkisi de kesinlikle öldürülecektir. Ölümü hak etmişlerdir. Bir adam geliniyle yatarsa, ikisi de kesinlikle öldürülecektir. Rezillik etmişler, ölümü hak etmişlerdir... Bir adam hem bir kızla, hem de kızın annesiyle evlenirse, alçaklık etmiş olur. Aranızda böyle alçaklıklar olmasın diye üçü de yakılacaktır... Bir adam anne ya da baba tarafından üvey kız kardeşiyle evlenir, cinsel ilişki kurarsa, utançtır. Ait oldukları halkın arasından atılacaklardır. Adam kız kardeşiyle ilişki kurduğu için suçunun bedelini ödeyecektir... Teyzenle ya da halanla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü yakın akrabanın namusudur. İkiniz de suçunuzun bedelini ödeyeceksiniz. Amcasının karısıyla cinsel ilişki kuran adam, amcasının namusuna leke sürmüş olur. İkisi de günahlarının bedelini ödeyecek ve çocuk sahibi olmadan öleceklerdir. Kardeşinin karısıyla evlenen adam rezillik etmiş olur. Kardeşinin namusunu lekelemiştir. Çocuk sahibi olmayacaklardır (Levililer 20:11-21).

Bu pasajdan anlaşıldığı üzere ensest bağlamında değerlendirilen ilişkilerde bulunan insanlara “ateşle yakılmak”, “çocuk sahibi olmadan öldürülmek” ve “halkın arasından atılmak” gibi ağır cezalar öngörülmektedir. Genel olarak ölümle cezalandırma söz konusu olmakla birlikte sadece üvey kız kardeşlerle cinsel ilişkide bulunanların cezası toplumda aşağılanmak ve halkın arasından atılmak olarak ifade edilmiştir.

Rabbanik literatürde ensest ilişki, putperestlik ve adam öldürme ile birlikte ölüm cezasına çarptırılmayı gerektiren üç büyük suçtan biri olarak kabul edilir.²⁰ Ensest ilişki için öngörülen ölüm cezasının uygulanma biçimine dair şu şekilde bir tasnif yapılmaktadır:

²⁰ Sanhedrin 74a, in *Sanhedrin*, ed. Rabbi Isidore Epstein, www.israelect.com/Come-and-Hear/sanhedrin/sanhedrin_74.html

1) Anne ve gelinle ensest ilişki kurmanın cezası taşlanarak öldürülmek²¹

2) Üvey kız, üvey torun, kayınvalide, kız evlat ve torunla ensest ilişkinin cezası yakılarak öldürülmek²²

3) Diğer ensest suçların cezası ise duruma göre *karet*²³ ya da kırbaçlama idi.

Rabbanik geleneğe göre bir kimse ölümüne mal olacak bir olaydan kendini kurtarmak ya da başka bir kişinin hayatını kurtarmak amacıyla dahi olsa ensest suçu işleyemez.²⁴ Bununla birlikte öldürülmek ya da ensest suçu işlemek arasında tercihe zorlanan bir kadın ya da erkeğin hangisini seçmek zorunda olduğu noktasında Ortaçağ Yahudi alimleri arasında farklı görüşlerin ortaya çıktığını hatırlatmak gerekir. Bazı alimlere göre pasif durumda olan kadın, ölümden ziyade ensest suçunu işlemeyi tercih etmeli; diğer bazı alimlere göre ise ensest suçunu işlememeli, ölümü tercih etmelidir. Birinci görüşte olan alimler böyle bir durumda ensest suçunu işleyen kadın için kırbaçlama cezası öngörmektedir.²⁵

Maimonides, bir erkeğin evlenmesinin yasak olduğu kadın akrabaların genelde evde karşılaştığı kişiler olduklarını ve onlara kolay ulaşılabileceğini belirttikten sonra şayet bu kişilerle evlenmek mümkün olsaydı ve onlarla sadece evlilik harici cinsel ilişki yasaklansaydı, birçok erkeğin onlara karşı münasebetsizce davranacağını ifade eder. Bu bağlamda bu kadınlarla evlenmek yasaklanmış olduğundan onlarla cinsel ilişki kurmanın düşüncesinin bile söz konusu olmaması gerekir.²⁶ Bir diğer Ortaçağ filozofu Levi Ben Abraham'a

21 Sanhedrin 7:4.

22 Sanhedrin 9:1.

23 "Karet" zamanından önce ölüm ve daha özelde ise 50 yaşında ölüm olarak tarif edilmektedir. Putperestlik, zina, passover günü mayalı bir şey yemek, yasaklanmış bazı yiyecekleri yemek ve Şabat gününe saygısızlık etmek gibi kasıtlı yapılan suçlar için öngörülen bir cezalandırmadır. Bkz. Israel Moses Ta-Shma, "Karet", *Encyclopaedia Judaica*, ed.: Fred Skolnik, New York: Thomson Gale, II. Baskı, 2007, c. XI, ss. 806-807.

24 Sanhedrin 74a.

25 Haim Hermann Cohn, "Incest: In Jewish Love", *Encyclopaedia Judaica*, ed.: Fred Skolnik, New York: Thomson Gale, II. Baskı, 2007, c. IX, s. 756; Moshe Idel, "Incest in Judaism", *Encyclopedia of Love in World Religions*, ed. Yudit Kornberg Greenberg, Colorado: ABC-CLIO Inc., 2008, s. 322.

26 Idel, "Incest in Judaism", s. 322; Yusuf Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi*, İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., 2001, c. I, s. 157.

göre bu yasaklamanın sebebi, dış evlilikleri yani başka aile fertleriyle evlilikleri teşvik etmek ve böylece bir toplumsal barış ve uyum tesis etmektir.²⁷

Yahudi ezoterizminde ensest, Yaratılış Mistisizmi ve Merkabah Mistisizminin yanında üç gizemli konudan biri olarak tasavvur edilir.²⁸

Yahudi geleneğinde ensest bağlamında fiziki zevk veren yakın temasın da yasaklandığını söylemek mümkündür. Örneğin bir kız kardeşin veya teyzenin bir erkek tarafından öpülmesi ve kucaklanması yasaktır. Fakat küçük yaşlardaki çocuklar anne ve babalarını öpebilirler.²⁹

İsrail Devleti'nde temelde ensest suçuna karşı hiçbir hukuki yasaklama bulunmamakla birlikte bir kimsenin; 1) kendisinin veya eşinin soyundan, 2) vesayeti altında bulunan ya da 3) eğitim ya da gözetim amacıyla kendisine emanet edilen 21 yaşın altındaki evlenmemiş bir kızla cinsel münasebet kurması suç kabul edilir ve 5 yıl hapis cezası öngörülür.³⁰ Bu özel yasaklamanın dışında ensest münasebetlerin cezası ilahi otoriteye bırakılmış gözükmektedir.

b) Homoseksüellik

Yahudi geleneğinde homoseksüellik, onu itici ve iğrenç olarak tanımlayan Tora'nın açıklamaları doğrultusunda yasaklanmış ve homoseksüelliğin fizyolojik ya da psikolojik bir rahatsızlık ya da bir çeşit yaşam tarzı olarak kabul edilemeyeceği ilkesi benimsenmiştir. Nitekim iki kadın ya da iki erkek bu tür bir yaşamı kendi iradeleriyle kabul etmiş olsalar bile bu durum suç olarak değerlendirilmiştir.³¹

Eski Ahit incelendiğinde lezbiyen ilişkilere dair bir örneğe ya da böyle bir eğilime dönük her hangi bir yaptırım ifadesine rastlamak mümkün değildir. Eski Ahit'te daha ziyade erkekler arasında gerçekleşen sapkın ilişkilere atıfta bulunmaktadır. Tekvin 13:13 ve 18:20'de Sodom halkının rabbe karşı

27 Idel, "Incest in Judaism", s. 322.

28 Bkz. Idel, "Incest in Judaism", s. 322.

29 Bkz. Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi*, c. I, s. 157.

30 Criminal Code Ordinance, 1936, Section 155. Ayrıca bkz. Cohn, "Incest: In Jewish Love", s. 756.

31 Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi*, c. I, s. 216; Adil Öksüz, *Ceza Hükümleri Açısından Tevrat ve Kur'an*, İstanbul: Yeni Akademi Yayınları, 2005, ss. 171-172.

günahkar olduğu ve orada her türlü ahlaksızlığın yaygınlaştığı belirtilir.³² 19:1-10'da Sodom'un her mahallesinden genç yaşlı erkeklerin Lut'un evinin etrafını sardığı ve Lut'un misafiri iki melekle yatmak istedikleri anlatılır. Tekvin 19:1-10'da Sodom halkıyla ilgili anlatılan öykü Hakimler Kitabı 19 ve 20. bölümlerde Giva'daki bir grupta ilişkili olarak benzer bir şekilde anlatılır. Talmud'da Potifar'ın yakışıklılığından etkilendiği Yusuf'u ahlaksız bir amaç nedeniyle satın aldığı ifade edilir ki müfessir Rashi'ye göre Potifar'ın amacı Yusuf'la homoseksüel ilişki yaşamaktır.³³

Levililer kitabında erkekler arasındaki bu tür ilişkilerin yasaklandığını görüyoruz: "Kadınla yatar gibi erkekle yatmayacaksın. Menfur şeydir" (Levililer 18:22). Erkekler arasında bu tür ilişkiye girenlerin tarafları Torada ölüm ile tehdit edilmektedir: "Ve bir adam kadınla yatar gibi erkekle yatarsa, ikisi menfur şey yapmışlardır; mutlaka öldürüleceklerdir; kanları kendi üzerlerine olacaktır (Levililer 20:13). Cezanın türü konusunda sözlü gelenek ve Yahudi alimlerinin yorumu, suçlunun taşlanarak cezalandırılması şeklindedir. Diğer cezalarda olduğu gibi 13 yaşın altındaki ergen sayılmayan çocuklar bu cezadan muaf tutulmaktadır.³⁴ Bu doğrultuda Rabbi Yehuda, iki bekar erkeğin aynı yorgan altında yatmasını dahi yasaklamıştır (Kiddushin 4:14).

Homoseksüellik üzerindeki yasaklama ile ilgili kaynaklarda çeşitli sebepler ileri sürülmüştür. Bu sebeplerin başında homoseksüelliğin insanın şerefini/yüceliğini alçaltan sapkın bir eylem olduğu gerçeği gelmektedir. İkinci olarak bu tür cinsel ilişkiler ve eylemler insanlığın çoğalmasını sağlayamaz. Dolayısıyla cinselliğin temel işlevi yerine getirilmemiş olur. Diğer bir neden de evli bir adam homoseksüel eğilimler taşıyorsa bu yüzden karısını ve ailesini terk edebilir. Bu şekilde böyle bir kişi, Yahudilikte çok büyük önem taşıyan aile kurumunu yıkmış olur.³⁵

32 Sodom halkının sapkınlığı nedeniyle homoseksüelliği ifade etmek için İngilizcede genellikle "sodomy" teriminin kullanıldığını vurgulamak gerekir.

33 Sotah 13b. Geniş bilgi için bkz. Immanuel Jakobovits, "Homosexuality", *Encyclopaedia Judaica*, ed.: Fred Skolnik, New York: Thomson Gale, II. Baskı, 2007, c. IX, s. 516.

34 Sanhedrin 54a ve 54b.

35. Bkz. Greenberg, *Wrestling With God & Men*, ss. 147-159; Jakobovits, "Homosexuality", c. IX, s. 516; Norman Lamm, "Homosexuality in Judaism", *The Encyclopedia of Judaism*, eds.: Jacob Neusner, Alan J. Avery-Peck and W. Scott Green, Leiden and Boston: Brill, 2005, c. II, s. 1054.

Tora'da kadınlar arasındaki ilişkilerden (lezbiyenlikten) bahsedilmemektedir. Ancak erkekler arasındaki homoseksüellikle ilgili yasaklamanın – cezai müeyyide olmaksızın – Talmud'da kadınları da kapsayacak şekilde genişletildiği görülmektedir. Tora'da ya da özel de erkekler arasındaki cinsel ilişkilerin yasaklandığı Levililer 18. bölümde lezbiyen ilişkilere dair bir ifadenin bulunmaması kadınların konu dışı tutulduğu anlamına gelmez. Nitekim Levililer 18. bölümün sonunda hayvanlarla cinsel ilişki kurulmasına (zoofili) ilişkin yasaklamanın geçtiği ifadede erkeklerin yanında kadınlar da açıkça zikredilmektedir.³⁶ Kadınların homoseksüellik yasağı kapsama dahil edilmesi, Levililer 18:3'te yer alan "Mısır'da bir süre yaşadınız; onların törelerine göre yaşamayacaksınız. Sizleri Kenan ülkesine götürüyorum; onlar gibi de yaşamayacaksınız. Onların kurallarına uymayacaksınız" şeklindeki pasaja dayanmaktadır. Bu pasajdan hareketle onların işleri neydi? diye sorulduğunda onlar, bir erkeğin bir erkekle bir kadının da diğer bir kadınla birlikte olmasına izin verirlerdi şeklinde bir cevap ortaya konulmuştur.³⁷ Dolayısıyla kadınlara yönelik yasaklama, Mısır ve Kenan halklarının uygulamalarından sakındırmaya dönük bir girişimin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre her ne kadar erkekler arasındaki sapkın ilişkiyi yasaklayan hükümler kadınlar için de uygulanabilirse de gerek kadınlar arasındaki ilişkilerde gerçek bir cinsel birleşme olmayışı ve gerekse son derece önemli olan soyun devamını sağlayan erkek sperminin israfından bahsedilememesi gibi nedenlerle lezbiyenlik erkeklerin birbirleriyle giriştikleri ilişkiden farklı değerlendirilmektedir. Zikredilen bu sebeplerle iki ilişki arasındaki farklılığı ortaya koymaya çalışan yorumcular, kadınlar arası homoseksüelliğin nispeten küçük bir suç olduğunu ifade ederek lezbiyenliğe karşı daha yumuşak bir tavır takınmışlardır. Maimonides, lezbiyenliğin cezasının ne biblikal ne de rabbanik olduğunu belirtmekle birlikte

36 Yorumlar için bkz. Greenberg, *Wrestling With God & Men*, ss. 86-95.

37 Sifra 9:8. Levililer 18. bölüm genel olarak ensest konusuna ilişkindir. Bölümün başında İsrailoğullarını Kenanlıların ve Mısırlıların uygulamalarından sakındırmaya dair bir yasaklamadan sonra mutlak bir emri ifade eden yapmacaksın (do not) emir kipiyle yaklaşılmasından istenen yakın akrabalar sıralanmaktadır. Levililer 18:22'de ise erkekler arasındaki cinsel ilişkiye ait bir yasaklama söz konusudur. Kenanlılar ve Mısırlılar'da ensest ve homoseksüel ilişkilerin yaygınlığından hareketle 18:22 ve 18:3'teki yasaklama lezbiyen ilişkileri de içine alacak şekilde genişletilmiştir. Bkz. Rebecca Alpert, "Lesbianism in Judaism", *Encyclopedia of Love in World Religions*, ed. Yudit Kornberg Greenberg, Colorado: ABC-CLIO Inc., 2008, s. 364; Gane, *The New Application Commentary: Leviticus, Numbers*, ss. 316-317.

lezbiyenliği ahlaksızlık olarak değerlendirmiş ve eylemlerinden dolayı isyankarların cezalandırılması gerektiğini öne sürmüştür. Bu yasaklamaya ilişkin herhangi bir negatif emir bulunmadığı için cezalandırma işini mahkemeye bırakan Maimonides, bu tür ilişkilerde bulunan isyankarlar için mahkemenin kırbaçlama cezası uygulayabileceğini belirtmiştir.³⁸

Erkekler arasındaki cinsel ilişkilere yönelik katı tutumun aksine lezbiyenliğe daha yumuşak davranan Toradaki ve rabbanik gelenekteki metinleri kritiğe tabi tutan Rebecca Alpert, lezbiyenlik ve Yahudi geleneğini konu edindiği makalesinde lezbiyenliği çağdaş dönemde Yahudiliğe yönelik önemli bir meydan okuma olarak değerlendirmektedir.³⁹ Bu meydan okumaya dönük olarak modern dönemde farklı cevaplar ve yaklaşımlar ortaya konmuştur. Bu noktada ilk yaklaşım, Levililerdeki metinden hareketle meseleyi çözmeye çalışmak olmuştur. Ancak bu yaklaşım, Kenanlılara ve Mısırlılara yöneltilen eleştirilerin bugün konuyla ilgisi olmadığı gerekçesiyle Alpert gibi isimler tarafından eleştirilmiştir. İkinci yaklaşım, geleneksel kaynakların dışına çıkarak ayrı bir kadın geleneği inşa etmeyi önermiştir ki bu yaklaşım da yoğun bir şekilde tenkit edilmiştir. Üçüncü bir yaklaşım ise çeşitli kavramlara yönelik geleneksel anlayışların yeniden değerlendirilmesini önermiştir. Bu meydan okumanın ortaya konuluş gerekçesi geleneğin içinde kabul edilen şey ile dışında kalan arasındaki sınırların devamlı değişmesidir. Bu noktadan hareketle bu görüş sahipleri evliliğe dair geleneksel düşüncelerin sınırlarını sorgulamaya başlamışlardır.⁴⁰ Bu tartışmalar bir yana burada hatırlatılması gereken nokta, Yahudilik içindeki feminist hareketlerin eşcinsellik hususunda erkeğe göre kadına daha ılımlı yaklaşan bakış açısının öneminde vurgu yapmalarıdır. Çünkü onlara göre bu tür yaklaşımlar, gelenek içerisinde var olan kadın düşmanlığına

38 Bkz. Alpert, "Lesbianism in Judaism", s. 364; Bonnie J. Morris, "Challenge, Criticism and Compassion: Modern Jewish Responses to Jewish Homosexuals", *Jewish Social Studies*, 49/3-4 (1987), ss. 284-285.

39 Rebecca Alpert, "Challenging Male/Female Complementarity: Jewish Lesbianism and Jewish Tradition", *People of the Body: Jews and Judaism from an Embodied Perspective*, ed. Howard Eilberg-Schwartz, New York: SUNY Press, 1992, s. 363. Ayrıca bkz. Rebecca T. Alpert, "In God's Image: Coming to Terms with Leviticus", *Voices of the Religious Left*, ed. Rebecca T. Alpert, Philadelphia: Temple University Press, 2000, ss. 215-222.

40 Reena Zeidman, "Marginal Discourse: Lesbianism in Jewish Law", *Women in Judaism: A Multidisciplinary Journal*, 1/1 (1997), <http://wjudaism.library.utoronto.ca/index.php/wjudaism/article/view/165/211>

dair algılamaların üstesinden gelme noktasında önemli bir vasıta olarak hizmet edecektir.⁴¹

Hızla yayılmaya başlayan cinsel özgürlük algısının etkisiyle 1970'lerden sonra homoseksüelliğe bakış konusunda Yahudi tutumlarında da derin kırılmaların yaşandığını ve farklı yaklaşımların ortaya konulduğunu söylemek mümkündür. Farklı görüşlerin ortaya konulmasının önemli sebeplerinden biri Yahudi dini hukukunun yani *Halahanın* değişip değişmemesi ile ilgili dir. Şayet Halaha değişmezse o halde homoseksüellik konusunda Toradaki yasaklama doğrultusunda geleneksel kabulün sürdürülmesi gerekir. Buna karşın şayet Halahanın değişmesi mümkünse o zaman, modernist Yahudilerin inandığı üzere, yeni bilgi ve şartlara göre bazen yeni cevapların üretilmesi zorunluluk arz eder.⁴² Bu doğrultuda homoseksüelliğe dair yasaklamanın anlamı üzerine ileri sürülen görüşler konu hakkında farklı yaklaşımların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Ortodoks Yahudilik, homoseksüel eylemleri günah olarak değerlendirmeye devam etmekle birlikte, kınanan, bu tür eylemlere yönelen insanlar değil, eylemin bizatihi kendisidir. Homoseksüelliğin yasalaştırılması doğrultusundaki modern eğilimlere karşı çıkan Ortodoks Yahudi anlayışa göre homoseksüelliğe yönelik yasaklama hem Yahudi hem de Yahudi olmayanları kapsar. Çünkü cinsel ahlak, Nuh'un soyundan gelen herkesi yani, tüm insan ırkını ilgilendiren Nuhî prensiplerden biri olarak kabul edilir.⁴³ Bu genel algıyla birlikte homoseksüellik konusunda geçmişte ve günümüzde farklı yaklaşımların dile getirildiğini hatırlatmak gerekir. Bazı Ortodoks düşünür ve din adamları, homoseksüel arzuların frenlenemediğini ve bu nedenle homoseksüellerin cezalandırılmaması ya da toplumdan dışlanmaması gerektiği düşüncesini savunarak homoseksüellere anlayış göstermiştir. Bu isimlerden biri olan Yesha-yahu Leibowitz (1903-1994), Halaha'yı değiştiremeyeceğini ve yasa açısından homoseksüelliği kabul edilebilir kılamayacağını kabul eder. Bununla birlikte homoseksüellerin Yahudi cemaatin üyeleri olduklarını ve bu nedenle bazı ku-

41 Sara E. Karesh & Mitchell M. Hurvitz, "Lesbianism", *Encyclopedia of Judaism*, eds., Sara E. Karesh & Mitchell M. Hurvitz, New York: Facts on File, 2006, s. 290.

42 Kathleen M. Sands, "Homosexuality, Religion, and the Law", *Homosexuality and Religion: An Encyclopedia*, ed. Jeffrey S. Siker, London: Greenwood Press, 2007, s. 5.

43 Karesh & Hurvitz, "Homosexuality", s. 219.

rallara uymasalar da yasanın emirlerini yerine getirmeye çalışmaları gerektiğini ileri sürer. Leibowitz bu görüşünü XIX. yüzyıl Hasidik düşünürlerinden biri olan Rabbi Zadok HaCohen (1823-1900)'e dayandırır. HaCohen, homoseksüel eylemleri tecavüze uğramayla benzer yorumlar ve bu tür eylemlere dâhil edilen kimseleri temizlemek adına onların, bu fiillerinden sorumlu tutulamayacağını savunur. Bu isimlerin dışında bazı Ortodoks lider ve terapistler, homoseksüelleri heteroseksüellere dönüştürmeye dönük olarak "dönüşüm terapisi" (conversion therapy) uygulanmasını teşvik etmişlerdir.⁴⁴

Reform Yahudiliği'nde bugün homoseksüellik, sadece ahlaki yargıya bağlı bir yaşam stili tercihi değil, biyolojik bir eğilim olarak da göz önünde bulundurulmaktadır. Bundan hareketle reformist yazarların bir kısmı geleneksel yasakların, her iki tarafın rızasına dayalı olmayan, bir erkeğin diğerine yönelik cinsel eğilimini ileri sürdüğü bir davranış tarzına dönük olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bundan dolayı Reformist Yahudilikte homoseksüeller haham olarak görevlendirilebilmektedir ve çoğu reformist haham, aynı cinsiyete sahip insanların evliliğini onaylamaktadır.⁴⁵

Reform Yahudiliği, son yıllarda ABD'de eşcinsellerin kurdukları gay örgütlerin varlığını tanıma temayülü göstermiş⁴⁶ ve daha ileri giderek yürütülen anti-gay kampanyalara karşı 1998 yılında Reform Yahudiliği Dini Eylem Merkezi (Religious Action Center of Reform Judaism) Cemaat İlişkileri direktörü Rabbi Mark Israel tarafından cevap mahiyetinde bir bildirge yayınlanmıştır:

Bugün burada Reform Yahudi Hareketi adına kadın, erkek, gay, lezbiyen ya da biseksüel bütün insanların Tanrı'nın suretinde yaratıldığı ve kadın, erkek, gay, lezbiyen ya da biseksüel bütün insanların Tanrının sevgisini elde

44 Bkz. Yaakov Ariel, "GLBTQ. Gay, Lesbian, Bisexual, Transgendered, and Questioning: Judaism", *Homosexuality and Religion: An Encyclopedia*, ed. Jeffrey S. Siker, London: Greenwood Press, 2007, s. 141.

Rabbi H. J. Matt gibi bazı isimler, homoseksüelliğin bir tercih meselesi olmadığına inanmaktadır. Onlar bu görüşlerini homoseksüellerin nadiren heteroseksüellere dönüştüğü olgusuna dayandırmakta ve bu bağlamda psikoanalitik metotlara başvurulması gerektiğini savunmaktadırlar. Homoseksüelliğe yönelik biyolojik ve psikoanalitik yaklaşımlar için bkz. Bkz. Nathaniel S. Lehrman, "Homosexuality and Judaism: Are They Compatible?", *Judaism*, 32/4, ss. 394-398.

45 Dave Hochstein, "Homosexuality in Judaism", *Encyclopedia of Love in World Religions*, ed. Yudit Kornberg Greenberg, Colorado: ABC-CLIO Inc., 2008, s. 310.

46 Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi*, c. I, s. 216.

etme noktasında eşit oldukları inancımızı tasdik etmek için bulunuyorum. Tanrı adına ve din kisvesi altında hoşgörüsüzlük, nefret ve bağnazlık vaaz eden insanlar tarafından yürütülen bütün kampanyaları kınıyoruz.

Son günlerde gazete reklamları, meşhur bildiriler ve en üzücüsü de bizim seçilmiş görevlilerimizden gelen eşcinsellik karşıtı yorumlarla bir anti-gay propagandasının yükseldiğini görmekteyiz. Bugün, diğer dinsel arkadaşlarımızla birlikte ve gay, lezbiyen ve biseksüel toplumla dayanışma içerisinde Tanrı'nın cinsel eğilimlerine bakmaksızın bütün insanları sevdiği ve onlardan gelen sevgiyi kabul ettiği kanaatini koruyoruz. İnançlı görmek istiyorsanız herhangi bir Cuma akşamı buradan yürüyerek Bet Mishpachah Cemaati'ne gitmeniz ve Yahudi Şabatı'nı kutlamak için bir araya gelerek ibadete katılan binlerce gay, lezbiyen, biseksüel ve cinsel kimlik açısından normal insanları gözlemlemeniz yeterlidir.

... Sadece bu meselede görüş beyan etmek üzere dinsel hakka müsaade etmemiz gerekir. Homoseksüelliği gerçek inancın ve Tanrının sevgisinin karşıtı bir durum olarak tanımlamaya yönelik bütün girişimlerle mücadele etme noktasında bir sorumluluğumuz var. Cinsel yönelimine bakmaksızın her kalpte Tanrı için yer olduğunu kabul etmemiz ve duyurmamız gerekir. Bu, "hakikat için ayakta durmak" anlamına gelir.⁴⁷

ABD'de bugün bu bildirmede bir örnek olarak zikredilen Bet Mishpachah Cemaati gibi siyasal ve sosyal eşitliğe vurgu yaparak gay, lezbiyen ve biseksüel, cinsel kimliği ne olursa olsun cemaatine kabul eden ve bu yönüyle ön plana çıkan çok sayıda reformist Yahudi sinagogu mevcuttur. Bunlar arasında yer alan San Fransisko'daki *Shaar HaZahav* ve New York'taki *Beit Simhat Torah* cemaatleri ABD'deki en büyük oluşumlar olarak dikkat çekmektedir.⁴⁸

Geleneğe bağlı olmaya çalışan ancak aynı zamanda mevcut kültüre de açık olmayı isteyen *Muhafazakâr Yahudilik* için homoseksüellik, son dönemde yoğun bir şekilde tartışılan bir mesele olmuştur. Çünkü eşcinsel evliliklerine ve eşcinsel hahamlara izin verilmesi Muhafazakar oluşumun prensipleri açısından geniş kapsamlı değişiklikler ifade etmektedir. Her şeyden önce bu girişimin onaylanması Muhafazakar Yahudiliğin Reformist Yahudi görüşüne yakla-

47 http://rac.org/Articles/index.cfm?id=723&pge_prg_id=14862&pge_id=2413

48 Ariel, "GLBTQ: Judaism", s. 140.

şıp Ortodoks görüşten uzaklaşması anlamına gelecektir. Kaldı ki Muhafazakar Yahudilik, Amerika'daki dört Yahudi oluşum arasında son yıllarda önemli ölçüde üye kaybına uğrayan tek oluşum olarak dikkat çekmektedir. Son 10 yıl boyunca kendilerini Muhafazakar Yahudilik ile özdeşleştiren Amerikan Yahudilerinin oranı %43'ten %33'e düşerken Reform Yahudilerinin oranı %35'ten %39'a, Ortodoks Yahudilerinin oranı ise %16'dan %21'e yükselmiştir.⁴⁹

Muhafazakar Yahudi cemaatinde cinsel eğilimlerini açık bir şekilde dile getiren gay hahamların görevlendirilmesine pek izin verilmemektedir. Bununla birlikte *Rabbinical Assembly* içerisinde az sayıda da olsa gay haham bulunmaktadır ve onlar istifa etmeye zorlanmamaktadır. Ayrıca bu grup içerisindeki hahamların gay ve lezbiyenlerin oluşturduğu sinagoglarda görev yapmalarına, hemcinslerin evlilik törenlerini icra etmeme yasağıyla birlikte, izin verilmektedir. Ancak yine de bazı muhafazakar hahamlar, tamamen kendi inisiyatifleriyle Yahudi inancına mensup homoseksüeller arasındaki evlilik akitlerini gerçekleştirmektedirler. Bu tür evlilikleri onaylayan hahamlara yönelik bir kınamanın olmadığı da dile getirilmektedir. Ayrıca değinilmesi gereken bir diğer önemli nokta da Muhafazakar Yahudi cemaate hizmet edecek din adamları yetiştiren okullara yakın dönemden itibaren eşcinsel öğrencilerin kabul edilmeye başlanmasıdır. İlk olarak 2007 yılının mart ayı başında Los Angeles Ziegler Hahamlık Okulu, eşcinsel öğrenci kabul edeceğini açıklamıştı. Mart ayı sonlarında ise ABD'deki geleneksel Yahudiliğin en önemli eğitim kurumlarından biri olan New York Jewish Theological Seminary, eşcinsel öğrencilere kapısını açacağını ilan etmiştir. Fakülte başkanı Arnold Eisen, öğrencileri ve mütevelli heyetiyle yaptıkları tartışmalardan sonra bu karara vardıklarını ifade etmiştir.⁵⁰ Netice itibariyle Norman Lamm'ın ifade ettiği üzere Muhafazakar hareket için homoseksüellik halledilmeyi bekleyen zor bir mesele haline dönüşmüş görünmektedir.⁵¹

49 Bkz., "Muhafazakar eşcinsel Yahudiler şimdilik evlenemiyor", *Şalom Haftalık Siyasi ve Kültürel Gazete*, 22 Mart 2006, <http://www.salom.com.tr/news/detail/2731.aspx>

50 "İlahiyat'a Eşcinsel Öğrenci", *Sabah Gazetesi*, (27.03.2007) <http://arsiv.sabah.com.tr/2007/03/27/dun95.html>

51 Bkz. Ariel, "GLBTQ: Judaism", s. 141; Lamm, "Homosexuality in Judaism", c. II, s. 1051; Karesh & Hurvitz, "Homosexuality", s. 219.

Yahudi mezheplerinde hemcins çiftlerin evliliklerine bakış konusunda bir hususun altını çizmekte yarar vardır. Bilindiği üzere ABD’de eşcinsellerin evlilikleri yıllardır tartışılan bir mesele olup tartışmalara yakın dönemden itibaren Amerikadaki Yahudi grupları da dahil olmaya başlamışlardır. Yaşanan tartışmalar bağlamında Yahudi gruplarının karşısına meselenin hukuki boyutuna ilişkin cevaplanmaya bekleyen iki soru çıkmaktadır: 1) ABD’nin çeşitli eyaletlerinde yasal olarak izin verilen eşcinsel evlilikler, evli çiftlere heteroseksüel evli çiftlerin sahip olduğu aynı yasal hakları sağlamakta mıdır? 2) Hahamlar eşcinsellerin evlilik törenlerini icra etmeli mi? Eğer edecekse bu törenler, *kiddushin* (kutsal birliktelikler) olarak değerlendirilebilir mi?⁵²

Homoseksüellik bağlamında değinilmesi gereken bir nokta da “transvestizm”dir. Transvestizm, erkeğin kadına özgü kıyafetler giymekten veya kadınlar gibi makyaj yapmaktan haz almasıyla tanımlanan psikoseksüel bir rahatsızlıktır.⁵³ Tesniye 22:5’te transvestizm de yasaklanmıştır. İlgili metinde erkeğin kadın elbisesi, kadının da erkek elbisesi giymesi, Tanrıya karşı iğrenç bir eylem olarak değerlendirilmiştir.

Homoseksüellik konusunda dini hukuk ile sivil hukuk arasında ayırım yapıldığını da hatırlatmak gerekir. İsrail devlet yasasında daha önce 351. Madde kapsamında homoseksüel ilişkilere yönelik bir yasaklama söz konusu iken 1988 yılında yapılan düzenlemeler ile bu yasaklama yürürlükten kaldırılmıştır.⁵⁴

Her yıl Yahudi eşcinseller, dini liderlerinin tehditlerine rağmen Kudüs’te yürüyüş gerçekleştirilmektedirler. Yürüyüşler, Kudüs’teki homoseksüellerin derneği konumundaki “Açık Ev” tarafından organize edilmektedir. 2008 yılında yapılan yürüyüşün yasaklanması için aşırı sağcı, tanınmış iki isim olan Itamar Ben Gvir ile Baruch Marzel tarafından yüksek mahkemeye yapılan başvuru yürüyüşçülerin lehine sonuçlanmıştır. Her yıl, Kudüs’ün Yahudi, Müslüman ve

52 Rabbi Amber Powers, “Judaism and Same-sex Marriage”, www.myjewishlearning.com/life/Sex_and_Sexuality/Homosexuality/Same_Sex_Marriage.shtml

53 Dave King, “Gender Blinding: Medical Perspectives and Technology”, *Blending Genders: Social Aspects of Cross-dressing and Sex Changing*, eds.: Richard Ekins & Dave King, London: Routledge, 1996, s. 86.

54 Daha önceki yasaklayıcı madde için bkz. www.oecd.org/dataoecd/15/58/43289694.pdf
Ayrıca geniş bilgi için bkz. Menachem Elon, “Sexual Offenses: In the State of Israel”, *Encyclopaedia Judaica*, ed.: Fred Skolnik, New York: Thomson Gale, II. Baskı, 2007, c. XVIII, ss. 329-330.

Hıristiyan dini cemaat liderleri, yürüyüşün kutsal kente yakışmadığı gerekçesiyle itirazda bulunmaktadırlar. Bu yürüyüşlere karşı çeşitli protesto gösterileri de düzenlenmekle birlikte kimi aşırı dindar Yahudi gruplar, son dönemlerde eşcinsellerin propagandasına yaradığı gerekçesiyle, yürüyüşü protesto etmekten kaçınma kararı almıştır.⁵⁵

IV- Sonuç

Ensest ve homoseksüellik olguları bağlamında Yahudilikte cinsel kimlik problemini ele aldığımız bu araştırma neticesinde varılan sonuçları şu şekilde ortaya koymak mümkündür:

Tora'nın çeşitli bölümlerinde açıkça ifade edildiği üzere erkek ve kadına verilen cinsel duygu ve davranışın amacı, insan neslinin devamını sağlamaktır ve bu, ancak aile kurumu içerisinde ve meşru ilişkilerle sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bu doğrultuda homoseksüellik ve ensest gibi aile kurumunu zedeleyici eğilimler yasaklanmış ve bu tür eylemler için ağır cezalar konulmuştur.

Levililer 18 ve Tesniye 27 gibi Tora'nın çeşitli bölümlerinde bir kimsenin evlenmesinin yasak olduğu yakın akrabalar sıralanmakta ve bu kimselere asla yaklaşılmaması istenmektedir. İlgili metinlerde "rezillik, alçaklık ve murdarlık" gibi sıfatlarla tanımlanan ensest suçunu işleyenlerin cezasının ölüm olduğu belirtilmektedir. Rabbanik gelenekte ölümüne mal olacak bir olaydan kendini kurtarmak ya da başka bir kişinin hayatını kurtarmak amacıyla dahî olsa bir kimsenin ensest suçunu işlemesine izin verilmemiştir.

Cinsel kimlik konusundaki tartışmalar daha ziyade eşcinsellik üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ensest yasağının yer aldığı Levililer 18. bölümde erkekler arasındaki cinsel yönelim ve ilişkiler de açıkça yasaklanmakla birlikte Torada kadınlar arasındaki cinsel ilişkilere dair herhangi bir yasaklayıcı ya da kısıtlayıcı ifade yer almamaktadır. İsrailoğullarını Mısırlıların ve Kenanlıların işlerini yapmaktan alıkoymayı amaçlayan Toradaki emirlerden hareketle Rabbanik gelenekte lezbiyen ilişkiler de yasaklanmıştır. Bununla birlikte erkekler

⁵⁵ Eşcinsellerin Kudüs'teki yürüyüş organizasyonları ve karşıt protesto gösterileri ile ilgili son yıllarda basına yansıyan bazı haberler için bkz. <http://www.voanews.com/turkish/news/a-17-11-10-2006-88030282.html>; www.haberturk.com/dunya/haber/82543-escinseller-kuduste-yurudu

için konulan ölüm cezası kadınları da kapsayacak şekilde genişletilmemiş, onlar için kırbaçlama gibi daha hafif cezalar öngörülmüştür. Lezbiyen ilişkiler konusundaki tartışma, onun Yahudi geleneği içerisinde mi yoksa dışında mı değerlendirileceği veyahut bu içeride dışarıda ikileminin dışına çıkılarak ve geleneksel metinlere yönelik yeni okumalar yaparak yeni bir anlayış mı ortaya konulacağı hususunda düğümlenmektedir.

Yahudi kutsal metinlerinde ve rabbanik gelenekte homoseksüel eylemlere yönelik negatif yaklaşıma ve Yahudi kültüründe aileler inşa etmeye ve bu doğrultuda çocuklar meydana getirmeye dönük vurguya rağmen homoseksüellik, Yahudi toplumunda süregelen bir olgu olmuştur. Modern dönemde Yahudi gay ve lezbiyenler meydana getirdikleri çeşitli dini gruplar, kültürel organizasyonlar, internet siteleri, tartışma grupları ve yayınlar ile cinsel kimlik taleplerini yoğun bir şekilde dile getirmektedirler. Ayrıca son yıllarda *Trembling before G-d* (2001) ve *Hineini* (2005) gibi inanç ve cinsellik konusundaki kanıların yıkmayı amaçlayan filmlerle Yahudilerin, inançlarını hayatlarının gerçeğiyle birlikte nasıl uygulayacakları sorununa yanıt aranmaya çalışılmaktadır.

XX. yüzyılda hızla yayılmaya başlayan cinsel özgürlük algısının etkisiyle homoseksüelliğe bakış konusunda modern Yahudi gruplarının tutumlarında da derin kırılmalar yaşanmıştır. Homoseksüellik konusundaki yaklaşımları 4 genel başlıkta toplamak mümkündür: 1) *Baskıcı tutum*: toplumun geri kalanının ahlaki olarak zayıflamasının yolunu kapatmaya dönük olarak homoseksüelliğe tolerans göstermeyen yaklaşım, 2) *Pratik tutum*: pratik ve toplum düzenine dair sebepler nedeniyle hapis vb cezaları ortadan kaldıran yaklaşım 3) *İzin verici tutum*: ikinciyle 'benzerlik taşıyan ve "alternatif bir yaşam stili" olarak homoseksüelliğe izin veren yaklaşım, 4) *Biyo-psikolojik tutum*: homoseksüellik ya da en azından bazı formlarının biyolojik ya da psikolojik bir rahatsızlık olarak değerlendirildiği ve tedavi edilmesi gerektiğinin telkin edildiği yaklaşım. Daha özel olarak Yahudi grupları içindeki ana tutumlar şu şekilde özetlenebilir: Yahudi şeriatındaki yasaklamadan hareketle Ortodokslar için homoseksüellik, kapanmış bir meseledir; Reformist ve Yeniden Yapılanmacılar için homoseksüellik problem teşkil etmemektedir; Muhafazakar Yahudiler için çözülmeyi ve açık bir tutum ortaya konulmayı beklemektedir. Bu genel

---

yaklaşımlara rağmen kendi gruplarının genel kanaatine aykırı olarak cemaatlerine gay üyeleri kabul eden Ortodoks hahamlar olabildiği gibi, ahlaksızlık olduğu gerekçesiyle homoseksüelliğe karşı çıkan Muhafazakar ve Reformist Yahudilerin bulunduğunu da hatırlatmak yararlı olacaktır.

Yahudi gruplarının modern dönemdeki yaklaşımlarını etkilemesi açısından *homoseksüel eğilim* ile *homoseksüel davranış* arasında bir ayırım yapıldığını ve fiiliyata dönüştürülmediği için birinciye yönelik daha ılımlı bir tutum sergilendiğini söylemek mümkündür. Ayrıca homoseksüellik konusunda kınananın işi yapandan ziyade eylemin bizatihi kendisi olmasından hareketle çağdaş Yahudi alimleri ve ahlak uzmanları tedavi edilmesi güç homoseksüel ile sırf cinsel özgürlük talebiyle bilerek günah işleyen homoseksüel arasındaki farklılıklar nelerdir gibi hususlar üzerinde daha fazla durmaya çalışmışlardır.

Sonuç olarak şu hususun altı çizilebilir. Ensest olgusunda çok fazla kendisini hissettirmese de cinsel özgürlük ve kimlik tartışmalarının en yoğun yaşandığı homoseksüellik konusunda gerek metinleri literal olarak okuyarak konuya yaklaşma gerekse olgudan hareketle metinleri yeniden okumaya çalışma çabaları, konuyu Yahudilik açısından daha karmaşık ve tartışılır bir hale getirmiştir.